

Motion till riksdagen 2021/22:4037

av **Josefin Malmqvist och Niklas Wykman (båda M)**

Vuxenutbildningen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas ett friskolesystem inom vuxenutbildningen med Skolinspektionen som tillsynsmyndighet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa tydligare kvalitetsuppföljning och externa examinatorer på vuxenutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa ett resultatbaserat ersättningssystem och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och tydliggöra gränsdragningen mellan kommunernas yrkesvux och Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmuntra företag att själva driva yrkesutbildningar genom att se över möjligheterna till skattelättnader för utbildningskostnaden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra godkända utbildningar studiemedelsberättigande och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa motsvarande ett rutavdrag för den som själv köper en utbildning som syftar till ett nytt jobb och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en kommunalisering av yrkesutbildningen bör genomföras och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersättningssystemen till de studerande bör samordnas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att bygga ut yrkeshögskolan och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sveriges arbetsmarknad förändras: Vi jobbar högre upp i åldrarna och fler kommer till Sverige utan eller med kort utbildningsbakgrund i vuxen ålder. Hälften av de nyanlända som just nu är inskrivna i etableringsuppdraget hos Arbetsförmedlingen har 9 år eller kortare utbildningsbakgrund.

I dag har många 50-åringar 25 år kvar på arbetsmarknaden, om de kan få ny kunskap och möjlighet till omställning. Det är hög tid att vuxenutbildningen blir en central del i lösningen på arbetsmarknadens omställning. Samtidigt har vuxenutbildningen i stort lämnats utan reformer. Den komvuxutredning som presenterades i september 2018 innehöll förvisso flera kloka förslag om att tydliggöra att syftet med vuxenutbildning är att möjliggöra kompetensförsörjning, och att kommuner föreslogs få möjlighet att prioritera elever som står närmare arbetsmarknaden framför de med kortare utbildningsbakgrund. Men stora reformområden lämnades helt utanför.

Vuxenutbildningen behöver få ökad kvalitet och en tydligare arbetsmarknads-koppling, den måste bli mer flexibel och kostnadseffektiviteten måste öka. Det finns ett flertal saker som bör göras. För det första bör det införas ett friskolesystem inom vuxenutbildningen med Skolinspektionen som tillsynsmyndighet. Till skillnad från förskolan, grundskolan och gymnasiet är det i dag kommunen som huvudman som sköter tillsynen av vuxenutbildningen. Många kommuner upphandlar eller auktoriserar leverantörer, ställer upp egna kvalitetskrav och sköter själva tillsynen – ofta av samma leverantörer. Skolinspektionen bör ta över ansvaret för tillsyn av såväl fristående som kommunala utförare.

För det andra krävs tydligare kvalitetsuppföljning och externa examinatorer. Det finns många bra utbildningar som ofta leder till jobb, samtidigt som vi på förhand vet att andra inte ökar chanserna till arbete för deltagarna. När tydliga nationella kvalitetskrav är framtagna bör resultaten följas upp och nationella prov genomföras, som bör rättas av externa examinatorer. Ett godkänt betyg ska vara lika mycket värt oavsett var i landet du bor.

För det tredje bör ett resultatbaserat ersättningssystem införas. I dagsläget finns risken att utbildningsleverantörer har incitament att behålla en elev i stället för att korta vägen till jobb. I stället bör eventuellt ersättning per avklarad poäng införas, med bonus för godkända resultat och arbete efter avslutad utbildning.

För det fjärde bör Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildningar slopas. I dag driver och upphandlar Arbetsförmedlingen utbildningar, trots att motsvarande redan finns i kommunerna. Lagg ner Arbetsförmedlingens utbildningar och stötta kommunerna med motsvarande summa. Det skulle innebära större utbud och en generell kvalitetshöjning.

För det femte behövs ökad koppling mellan vuxenutbildning och arbetsmarknaden. Uppmuntra företag att själva driva yrkesutbildningar genom att se över möjligheterna till skattelättnader för utbildningskostnaden och att göra godkända utbildningar studiemedelsberättigande.

För det sjätte ska varje arbetstagare få möjlighet till vidareutbildning. Den som har ett arbete är idag i praktiken utestängd från vidareutbildning. Således bör möjligheterna ses över att införa motsvarande ett rutavdrag för den som själv köper en utbildning som syftar till nytt jobb.

För det sjunde bör yrkesutbildningen kommunaliseras. Kommunerna bör fähelhetsansvaret för yrkesutbildningar och resurserna som i dag finns hos Arbets-

förmedlingen bör föras över till kommunerna. Det är inte effektivt att ha två parallella system med olika huvudmän, finansiering, ersättningssystem till elever och utförare. Att öppna för Arbetsförmedlingen att samköra sin yrkesutbildning med kommunerna är ett första steg.

För det åttonde bör ersättningssystemen till de studerande samordnas. I väntan på att kommunerna får överta hela ansvaret för yrkesutbildningarna behöver ersättningssystemen samordnas. Vi ser hur arbetssökande som ska gå yrkesutbildning drar sig för kommunens yrkesvux, där CSN-lån ofta är en förutsättning, för att i stället gå yrkesutbildning hos Arbetsförmedlingen och då kunna ta del av Arbetsförmedlingens mer fördelaktiga ersättning.

Sist men inte minst bör möjligheterna ses över att bygga ut yrkeshögskolan. Yrkeshögskolan har goda resultat – de flesta som lämnar en YH-utbildning kommer strax därefter i jobb. Tillståndet att bedriva YH-utbildning för ett visst yrke är tvåårigt. Regeringen har under lång tid blundat för kommunernas krav på mer långvariga tillstånd för yrken där efterfrågan på arbetskraft bedöms vara stor under lång tid. Yrkeshögskolan bör såväl byggas ut som ges mer långsiktiga förutsättningar där det bedöms lämpligt.

Josefin Malmqvist (M)

Niklas Wykman (M)